EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 1.2.2008
KOM(2008) 46 lõplik

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Ühise keskkonnateabesüsteemi (SEIS) väljakujundamine

{SEK(2008) 111}
{SEK(2008) 112}

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Ühise keskkonnateabesüsteemi (SEIS) väljakujundamine

(EMPs kohaldatav tekst)

1. SISSEJUHATUS

Käesolevas teatises esitatakse keskkonnapoliitika väljatöötamiseks ja rakendamiseks vajalike andmete ja teabe kogumise, vahetamise ja kasutamise kaasajastamise ja lihtsustamise põhimõtted, mille kohaselt asendatakse praegused peamiselt tsentraliseeritud aruandlussüsteemid järk-järgult juurdepääsul, jagamisel ja ristkasutatavusel põhinevate süsteemidega. Üldeesmärk on säilitada ja parandada keskkonnapoliitikas vajamineva teabe kvaliteeti ja kättesaadavust vastavalt parema õigusliku reguleerimise põhimõtetele, vähendades samal ajal sellega seotud halduskoormust miinimumini.

Kõigepealt esitatakse põhimõtted, mille alusel tuleks keskkonnaandmete ja –teabe kogumist, vahetamist ja kasutamist tulevikus korraldama hakata. Oluline samm selle lähenemisviisi rakendamisel on erinevate keskkonnaalaste õigusaktide kohaselt nõutava teabe kättesaadavaks tegemise kaasajastamine õigusakti abil, mis esitatakse 2008. aastal ja mis tõenäoliselt kujutab endast kehtiva ühtlustatud aruandluse direktiivi 91/692/EÜ läbivaatamist.

Selle direktiivi läbivaatamine annab ka kohese võimaluse tunnistada kehtetuks mõned aegunud aruandlusnõuded ning aitab kaasa edasisele lihtsustamisele ja kaasajastamisele järgmiselt:

- see aitab ergutada teabega seotud nõuete edasist täiustamist keskkonnaalaste õigusaktide eri teemavaldkondades, luues ühtse ja ajakohastatud üldraamistiku;
- tõenäoliselt soodustab see sarnaste arengusuundade tekkimist rahvusvaheliste konventsioonide puhul; rahvusvahelistest konventsioonidest tuleneb hinnanguliselt umbes 70 % keskkonnaalase aruandluse nõuetest, mida EL-i liikmesriigid täitma peavad;
- see aitab kaasa andmete kogumise ja vahetamise korralduse parandamisele liikmesriikides.

Käesolevas teatises kirjeldatakse ka muid, Euroopa, riiklikul ja kohalikul tasandil võetavaid täiendavaid meetmeid, mis on allpool esitatud põhimõtete rakendamiseks vajalikud.

2. PÕHIMÕTTED, MILLELE ÜHINE KESKKONNATEABESÜSTEEM TOETUB

Põhimõtted, millele ühine keskkonnateabesüsteem (SEIS – *Shared Environmental Information System*) toetub, on järgmised:

- teavet tuleks hallata teabeallikale võimalikult lähedal;

- teavet tuleks koguda ühe korra ja jagada seda teistega mitmesugustel eesmärkidel;

- teave peaks olema hõlpsasti kättesaadav avaliku sektori asutustele, nii et nad oleksid suutelised täitma neile seadusega pandud aruandluskohustusi;

- teave peaks olema hõlpsasti kättesaadav lõppkasutajatele, eelkõige avaliku sektori asutustele kõigil tasanditel kohalikust üleeuroopaliseni, ja võimaldama neil õigeaegselt hinnata keskkonna seisundit ja nende poliitika tõhusust ning kujundada uusi poliitikameetmeid;

- teave peaks olema kättesaadav ja võimaldama lõppkasutajatel, nii avaliku sektori asutustel kui ka kodanikel teostada võrdlusi asjakohasel geograafilisel tasandil (nt võrrelda omavahel riike, linnu, vesikondi) ning osaleda sisuliselt keskkonnapoliitika väljatöötamises ja rakendamises;

- teave peaks olema tavakodanikele täielikult kättesaadav, kui arvesse on võetud asjakohast andmete koondamise taset ja kohaldatud asjakohaseid konfidentsiaalsuspiiranguid, ning riiklikul tasandil kättesaadav asjaomas(t)es riigikeel(t)es ning

- teabe jagamist ja töötlemist tuleks toetada ühiste, tasuta, avatud lähtekoodiga tarkvaravahendite abil.

Need põhimõtted on välja töötatud mitme aasta jooksul toimunud erinevate uuringute ja asjatundjate arutelude tulemusena ning nende eesmärk on tagada, et keskkonnateabe haldamine oleks korraldatud võimalikult tõhusalt, ja eelkõige seda, et praegu seiresse ja muudesse teabekogumistoimingutesse suunatud investeeringutest oleks saadud andmete kasutamisel võimalikult suurt kasu. Põhimõtete väljatöötamisel võeti arvesse, et avaliku sektori asutused kõikjal Euroopa Liidus on kogunud tohutusuure hulga andmeid (nii kohalikul, piirkondlikul, riiklikul kui ka Euroopa tasandil), kuid neid andmeid ei kasutata alati tõhusalt, kuna inimesed ei ole teadlikud selliste andmete olemasolust või erinevate õiguslike, rahaliste, tehniliste ja menetlustega seotud takistuste tõttu.

3. MILLEKS MEILE ÜHINE KESKKONNATEABESÜSTEEM?

Kuuendas keskkonnaalases tegevusprogrammis rõhutati, et usaldusväärne teave keskkonna seisundi ja peamiste arengusuundade, koormuste ja keskkonnamuutuseid tekitavate tegurite kohta on tõhusa poliitika väljatöötamisel, selle rakendamisel ja kodanike mõjuvõimu suurendamisel üldisemalt äärmiselt oluline. Kuna keskkond on kõigile kuuluv avalik hüve, on sama oluline, et selline teave oleks laialt levinud ja kättesaadav.

Euroopas on keskkonnateavet juba ammu jagatud. Keskkonnateabesüsteeme on edukalt kasutatud ühenduse keskkonnaalaste õigusaktide rakendamist käsitlevate liikmesriikide aruannete koostamisel ja viimasel ajal ka toetamaks EL-is ja liikmesriikides kasutatavaid poliitikakujundajate väljatöötatud näitajatega seotud protsesse. Täna seisame aga seoses kuuenda keskkonnaalase tegevusprogrammi prioriteetidega silmitsi uute probleemidega – nendeks on eelkõige kliimamuutustega kohanemine, bioloogilise mitmekesisuse vähenemise peatamine ja loodusvarade haldamine –, mis nõuavad meilt olemasoleva teabe veelgi tõhusamat kasutamist. Hiljuti kogetud metsatulekahjud, üleujutused ja põuad rõhutavad veelgi vajadust selle järele, et täpne keskkonnateave oleks kiiresti ja hõlpsasti kättesaadav.

Uute probleemide kõrval näeme ka uusi võimalusi. Eelkõige saame tehnoloogia abil nüüd edastada andmeid reaalajas, mis võimaldab viivitamatult otsuseid teha ja mõningatel juhtudel nii elusid päästa. Kui teatavad, nt vormingute ühtlustamise ja andmesüsteemide ristkasutatavusega seotud tehnilised nõuded on täidetud, saame andmeid üha enam ühendada ja teostada selliseid igakülgseid analüüse, mis on aluseks heale poliitikakujundamisele.

4. OSOONIVEEB – HEA NÄIDE SELLEST, MIDA ON VÕIMALIK TEHA

2006. aastal esitasid 22 riiki Euroopa Keskkonnaagentuurile (EKA) korrapäraselt peaaegu reaalajas osoonikontsentratsiooni näitajaid ja veel viis riiki viisid läbi ettevalmistused projektiga liitumiseks. Osooniveebi projekt (*Ozone Web*) andis esimesed tulemused 2006. aasta juulis, kui EKA veebilehel avati katsetamisjärgus portaal. Andmeesitajate hulk suurenes järk-järgult kuni suve lõpuni, kui umbes 700 seirejaama üle kogu Euroopa esitasid andmeid peaaegu reaalajas toimivale osooni veebisaidile.

Osooniveeb annab andmeesitajatele, õhukvaliteedi asjatundjatele, aga ka EL-i kodanikele ülevaate olukorrast Euroopa tasandil, võimaldab jälgida õhukvaliteedi arengut konkreetses piirkonnas ja teavitab kasutajaid kohalikest õhukvaliteedi veebisaitidest linkidega kohalikele ja piirkondlikele osoonisaitidele. Osooniveebi abil on hõlbus võrrelda eri riikide ja piirkondade õhukvaliteedi näitajaid.

Tavakodanikule näitab EKA peaaegu reaalajas esitatud andmetega osoonisait mõõdetud osoonitasemeid kaardil ja pakub taustateavet õhukvaliteedi mõju kohta laiemalt. Andmed EKA veebisaidil on tihtipeale kõigest kahe tunni eest esitatud. Kui andmeid osoonikontsentratsiooni kohta oleks võimalik saada kogu EL-ist, võiks seda süsteemi kasutada teabe esitamiseks suvist osooni käsitlevate komisjonile esitatavate aruannete jaoks. EKA kavatseb Osooniveebi laiendada ka muudele saasteainetele, kuid et see korralikult töötaks, peavad projektis osalema kõik liikmesriigid. Lõplikult valminud süsteemi võiks seega kasutada kodanikele teabe jagamiseks, teadlaste jaoks andmete kogumiseks, EKA-le vajaliku keskkonna seisundit käsitleva teabe ja komisjonile esitatava nõuetest kinnipidamise info kogumiseks.

Osooniveeb on näide praegu reaalselt toimivast teenusest, mille sarnaste pakkumist võimaldab avatud, ühine keskkonnateabesüsteem, ja tõestab seega, et selline ühine teabesüsteem töötab. Kuid Osooniveeb piirdub praegu andmete koondamisega ainult ühe saasteaine kohta. Sellist lähenemisviisi tuleb üldisemalt rakendada palju suurema hulga keskkonnaalase teabe suhtes, et võimaldada selliste igakülgsete analüüside teostamist, nagu me vajame 21. sajandi probleemide lahendamiseks.

5. MIS KASU OLEKS SELLISEST SÜSTEEMIST NAGU SEIS?

5.1. Lihtsustamine ja tõhusus

Eespool kirjeldatud põhimõtete poliitilisest toetamisest tulenev kasu ei piirdu ainult lihtsustamisega iseeneses, kuid sellega luuakse ka praegu kehtivate aruandlus- ja seirekohustuste lihtsustamiseks vajalik raamistik.

Nagu sissejuhatuses öeldud, on ühise keskkonnateabesüsteemi rakendamisel oluline samm ühenduse keskkonnaalaste õigusaktidega ettenähtud teabe esitamist käsitlevate sätete

kaasajastamine. Paberaruannetest loobudes saame teavet esitada lihtsamalt, paindlikumalt ja tõhusamalt.

Sissejuhatuses on märgitud ka, et kui sellise ettepanekuga kaasneb ühise keskkonnateabesüsteemi aluspõhimõtete poliitiline toetamine, viib see edasise lihtsustamiseni ja seega i) paraneb keskkonnaalaste õigusaktide teabega seotud nõuete sisu eri teemavaldkondades, ii) paraneb aruandluse sisu ja kord rahvusvahelisel tasandil ning iii) andmekogumise korraldus liikmesriikides muutub tõhusamaks.

Kuna ühise keskkonnateabesüsteemi abil saame olemasolevaid andmeid tõhusamalt kasutada, hõlbustaks see veelgi eri teemavaldkondade keskkonnaalastes õigusaktides praegu sätestatud teabega seotud nõuete täiustamist ja tähtsuse järgi järjestamist. See mõjutaks tõenäoliselt omakorda rahvusvahelisi konventsioone, millest tuleneb suur osa aruandluse nõuetest, mida riikide ametiasutused hetkel täitma peavad; kusjuures mitmete rahvusvaheliste konventsioonide geograafiline ulatus vastab enam-vähem EL-i territooriumile. Lõpuks tuleks märkida, et kulude seisukohast näitavad analüüsid, et andmekogumise tõhustamisega liikmesriikides õnnestuks saavutada päris suur kokkuhoid. Riiklikul ja piirkondlikul tasandil toimuva seiretegevuse suurem ühtlustamine ja prioriteetide parem püstitamine oleks praeguste investeeringute tulemuslikkuse parandamisel tõenäoliselt eriti efektiivne.

5.2. Parem õiguslik reguleerimine, parem poliitika

Kuigi lihtsustamine kuulub vältimatult parema õigusliku reguleerimise tegevuskava juurde, tuleb siiski ka tunnistada, et parema õigusliku reguleerimise – ja parema poliitikakujundamise – aluseks üldiselt on asja- ja ajakohase teabe kõrge kvaliteet. Selge on see, et halduskoormust tuleb vähendada nii, et see tõepoolest avaliku sektori poliitikakujundamise ja õigusliku reguleerimise kvaliteeti parandaks, mitte ei muudaks seda halvemaks.

Poliitiline tahe eespool kirjeldatud põhimõtete elluviimiseks aitab seda saavutada, seades eesmärgiks olemasolevate andmete tõhusama kasutamise. Võttes arvesse, et keskkonnaandmeid ja –teavet võiksid kasutada väga mitmed asjaosalised erinevatel eesmärkidel, võib eeldada, et andmete kogumise, vahetamise ja kasutamise mehhanismide parandamisega õnnestub keskkonna seisukohast oluliste andmete kasutust märkimisväärselt suurendada ja kasutajate kulusid samal ajal oluliselt vähendada. See aitaks tugevdada keskkonnapoliitika tõhusust kõigis valdkondades, sealhulgas näiteks selliste küsimuste puhul nagu kliimamuutused, bioloogilise mitmekesisuse kaitse, veevarude majandamine ning keskkonnakriiside, nagu näiteks üleujutuste ja metsatulekahjude, vältimine ja ohjamine.

5.3. Kodanike kaasamine

Lisaks haldustegevuse lihtsustamisele ja paremale õiguslikule reguleerimisele aitaks poliitiline tahe eespool kirjeldatud põhimõtete elluviimiseks paremini kaasata ka Euroopa kodanikke, tehes neile kättesaadavaks asja- ja ajakohase teabe, mis võimaldab kodanikel teha põhjendatud otsuseid neid ümbritseva keskkonna suhtes, sealhulgas tegutseda õigesti kriisiolukorras, ja anda oma panus poliitika kujundamisse. Tavakodanikule vajaliku kasuliku teabe kättesaadavaks tegemine, eriti kui see on kodaniku emakeeles, aitab inimesi uuesti kaasata Euroopa projekti edasiarendamisse.

6. KUI PALJU ÜHINE KESKKONNATEABESÜSTEEM MAKSAB?

Ühise keskkonnateabesüsteemi aluspõhimõtete rakendamise kulude hindamisel on oluline meeles pidada, et suur osa sellega seotud tegevusest juba toimub ja et põhieesmärk on seda tegevust tõhusamalt koondada, mis on ka põhjuseks, miks vajame nende põhimõtete toetuseks poliitilise tahte formaalsemat väljendust. Mõned kõige olulisematest tegevusvaldkondadest Euroopa ja riiklikul tasandil on kokku võetud punktis 7.

Kuid on tõenäoline, et punktis 2 esitatud ühise keskkonnateabesüsteemi põhimõtete täielikuks rakendamiseks tuleb teha mõned täiendavad investeeringud. Neid võib liigitada järgmiselt:

- Rohkem poliitilist ja haldusalast tähelepanu tuleb pöörata jätkuvatele pingutustele INSPIRE direktiivi rakendamisel ning neid pingutusi tuleb piisavalt rahastada nii Euroopa kui ka riiklikul tasandil.

- Valitsus- ja muud asutused, mis tegelevad andmete kogumise ja töötlemisega, peavad oma organisatsiooni- ja ärimudelid läbi vaatama ja mõningatel juhtudel neid muutma, et tagada olemasolevate süsteemide ristkasutatavus ja ühendada need nn integreeritud süsteemide süsteemiga.

- EL-i institutsioonid ja asutused peavad jätkama või tugevdama pingutusi õigusaktides sätestatud nõuete ajakohastamiseks ja täiustamiseks, tagades samal ajal, et olemasolevad aruandlussüsteemid, millest enamik põhineb praegu tsentraliseeritud lähenemisel, kavandatakse või neid kohandatakse nii, et need ühilduksid järjest enam koostalitlusvõimelise hajutatud võrguga.

- Täiendavalt tuleb investeerida uute andmestike loomisse, mis sisaldavad andmeid, mida praegu ei koguta, kuid mida peetakse poliitikakujundamisel või seire- ja andmesüsteemide ühtlustamisel hädavajalikuks, kusjuures selliseid investeeringuid tasakaalustavad parem prioriteetide püstitamine andmenõuete vallas ja aegunud kohustuste kehtetuks tunnistamine.

7. KÄIMASOLEVAD JÕUPINGUTUSED ÜHISE KESKKONNATEABESÜSTEEMI LOOMISEKS

Kõnealuste probleemide käsitlemiseks ja areneva infotehnoloogia võimaluste ärakasutamiseks on Euroopa tasandil ja ka koostöös liikmesriikidega tehtud mitmeid ühise keskkonnateabesüsteemi põhimõtete rakendamisse panustavaid algatusi. Toome mõned näited.

- Viimastel aastatel on komisjon teinud ettepanekuid ja on välja töötamas mitmeid meetmeid, mis täiustaksid õigusaktides sisalduvaid aruandekohustusi märkimisväärselt. Juba on tehtud ettepanek õhusaastet käsitleva temaatilise strateegia (CAFE) kohta. Saastuse kompleksse vältimise ja korra (IPPC) direktiivi 91/61/EÜ läbivaatamise käigus vaadeldakse muuhulgas selle sätete (sh aruandlusnõuete) kooskõla suuri põletusseadmeid ja jäätmepõletust käsitlevate direktiivide sätetega ning hiljuti algatati projekt, et määrata kindlaks seosed erinevates õhusaaste ja kliimamuutuste valdkonna õigusaktides sätestatud seire- ja aruandlusnõuete vahel ning anda konkreetseid soovitusi nende täiustamiseks.

- Keskkonnaalaste eri teemavaldkondade õigusaktide puhul toimub areng selles suunas, et järjest enam tunnistatakse vajadust rakendada andmete ja teabe tootmise, vahetuse ja

kasutuse suhtes kaasaegsemat lähenemisviisi. Hea näide on Euroopa veeteabesüsteem (WISE), mis algselt kavandati aruandlusvahendina veepoliitika raamdirektiivi jaoks ja mida nüüd laiendatakse hõlmamaks aruandluse andmevoogusid mitme olemasoleva ja valmiva veepoliitika direktiivi raames ja ka veega seotud statistilisi andmeid 2010. aastaks.

- Direktiiv 2007/2/EÜ, millega rajatakse Euroopa Ühenduse ruumiandmete infrastruktuur (INSPIRE). Direktiiv võeti vastu 2007. aasta märtsis ja see sisaldab sätteid, mille eesmärk on parandada ruumiandmete kättesaadavust ja ristkasutatavust. INSPIRE põhineb ühise keskkonnateabesüsteemiga sarnastel põhimõtetel ning selle direktiivi edukas rakendamine aitab oluliselt kaasa avaliku sektori asutuste poolt kogutud ruumiandmete kasutuse ja kasutatavusega seotud probleemide lahendamisele. INSPIRE puhul tuleb siiski meeles pidada, et direktiivis ei käsitleta otseselt andmeid, mis ei ole ruumiandmed või arvandmed, ning et see direktiiv iseenesest ei taga organisatsioonilisi ümberkorraldusi liikmesriikides ega vii otseselt andmete kvaliteedi ja võrreldavuse paranemiseni.

- Direktiiviga 2003/4/EÜ keskkonnateabele avaliku juurdepääsu kohta (Åarhusi direktiiv) on kodanikele antud õigus juurdepääsule riigiasutuse valduses olevale või riigiasutuses toodetud keskkonnateabele, sh teabele keskkonna seisundi kohta, aga ka rakendatavat poliitikat ja võetud meetmeid käsitlevale teabele ning inimeste tervist ja turvalisust käsitlevale teabele, kui keskkonna seisund võib neid mõjutada. Inimestel on õigus saada see teave ühe kuu jooksul alates asjakohase taotluse esitamisest, kusjuures nad ei pea selgitama, miks nad kõnealust teavet vajavad. Lisaks sellele peavad avaliku sektori asutused nende valduses olevat keskkonnateavet aktiivselt levitama.

- Ülemaailmse keskkonna- ja turvaseire (GMES) algatuse eesmärk on pakkuda satelliitidelt ning vees, õhus ja maal teostatud kontaktmõõtmistest saadud Maa seireandmetel põhinevaid operatiivseid teabeteenuseid. Need teenused on mõeldud spetsiaalselt poliitikakujundajate vajaduste rahuldamiseks kõigil tasanditel EL-ist kohaliku tasandini. Kõigepealt keskendutakse GMES-i raames kolme kiirendatud korras kasutusele võetava teenuse (maaseire, mereseire ja hädaolukorras reageerimine) väljaarendamisele ning hiljuti alustati ettevalmistusi neljanda, atmosfääriteabe teenuse rakendamiseks. Need kiirendatud korras kasutusele võetavad teenused pakuvad suurepärase võimaluse Euroopas kasutatavaid seiresüsteeme ümber korraldada ja parendada, kuna aitavad kindlaks teha, millised on lüngad praegu kättesaadavates andmetes ja teabes ning kuidas neid lünkasid täita ning tagada selliste andmete ja teabe jätkuv ja operatiivne esitamine.

- Nii Euroopa Ühendus kui ka selle liikmesriigid on ülemaailmse riikidevahelist seiretegevust koordineeriva organisatsiooni (GEO) täieõiguslikud liikmed. Organisatsiooni tegevuse eesmärk on luua maavaatlussüsteemide ülemaailmne süsteem (GEOSS) ja selle liikmed peavad seega kinni GEO andmete jagamise ja ristkasutatavuse põhimõtetest. Esialgu on tegevus selles valdkonnas suunatud andmetele juurdepääsu ja andmevahetuse parandamisele, süsteemidevahelise koostalitlusvõime edendamisele rahvusvaheliste standardite ja muude andmete ristkasutatavust käsitlevate eeskirjade abil, andmete ja teabe jagamise ja kasutuse mehhanismide arendamisele ning süsteemi arhitektuuri ja kasutajaliideste komponentide üksikasjalike kirjelduste ja tutvustuste väljatöötamisele.

- EL-i merenduspoliitika raames luuakse Euroopa merevaatlus- ja andmevõrk, mis toimiks ühise portaalina teadlastele ja teenusepakkujatele, kes toodavad kõrge kvaliteediga merendusandmeid, sh geoloogilisi, füüsikalisi, keemilisi ja bioloogilisi andmeid, ja ka andmeid inimtegevuse kohta, mis mõjutab meie meresid ja ookeane.

- Komisjoni rahastatav tegevus mitmesugustes teadus- ja muudes valdkondades on suunatud hajutatud ja avatud keskkonnahalduse süsteemide arendamisele. Siia kuuluvad teadusuuringute raamprogrammid, programmid eTEN ja eContent ning hiljuti on lisandunud ka konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi info- ja sidetehnoloogia poliitika toetusprogramm. Lisaks selle töötas komisjon programmi IDABC raames 2004. aastal tihedas koostöös liikmesriikidega välja Euroopa koostalitlusvõime raamistiku. Selles dokumendis on määratletud hulk üleeuroopaliste e-valitsuse teenuste koostalitlusvõime korralduslikke, semantilisi ja tehnilisi aspekte käsitlevaid soovitusi ja juhtnööre avaliku sektori asutustele, ettevõtetele ja kodanikele piiriüleseks ja sektoritevaheliseks suhtlemiseks. Komisjoni teatis, milles esitatakse kõnealuse dokumendi läbivaadatud versioon, on plaanis vastu võtta 2008. aastal.

- Euroopa Keskkonnaagentuuril on keskkonnateabe kogumisel ja levitamisel mõistagi äärmiselt oluline roll ning selles tegevuses on väga kasulik abivahend Euroopa keskkonnateabe- ja vaatlusvõrk (EIONET). EIONET on koostöövõrgustik, mis ühendab umbes 900 eksperti riiklikest keskkonnaasutustest ja muudest keskkonnateabega tegelevatest asutustest 37 Euroopa riigist, ning sellesse kuuluvad ka viis Euroopa teemakeskust, kus töötatakse konkreetsete keskkonnateemade kallal. EIONETi tegevuses kasutatakse andme- ja teabevoogude toetamiseks ja parandamiseks infrastruktuuri nimega Reportnet, mis ühendab erinevaid veebiteenuseid ja võimaldab tegevuse hajutamist. Reportneti kasutati algselt peamiselt keskkonnaandmete esitamiseks EKA-le, kuid nüüd on sinna majutatud ka osa komisjoni keskkonnaaruannete teabest.

Lisaks kirjeldatud algatustele Euroopa tasandil aitavad ühise keskkonnateabesüsteemi loomisele kaasa ka mitmesugused riikliku, piirkondliku ja kohaliku tasandi meetmed. Nende hulgast väärivad märkimist järgmised:

- Saksamaa keskkonnateabe portaal PortalU, mis ühendab mitusada avalike ametiasutuste veebisaiti ja andmebaasi nii föderaal- kui ka liidumaade tasandil;

- Iirimaa rakendus North-South Share Risk Assessment Reporting Tool, mis sisaldab interaktiivset kaardi- ja andmebaasisüsteemi ja on mõeldud kasutamiseks nii tavakodanikele kui ka spetsialistidele;

- Itaalias arendavad keskkonnakaitse ja tehniliste teenuste agentuur ning piirkondlikud keskkonnaagentuuride süsteemid keskkonnateabe ja –seire süsteemi (EIMS, *Environmental Information and Monitoring System*);

- Hollandis avati 2007. aasta septembris keskkonnaala spetsialistidele mõeldud portaal RIVM;

- samuti tellisid Hollandis mitmed valitsusasutused hiljuti ühiselt ülevaate rahvusvahelistest, Euroopa, riiklikest ja provintsidevahelistest õigusaktidest tulenevatest keskkonna, looduse ja veega seotud seire- ja aruandekohustustest ning sellealasest tegevusest Hollandis;

- Austria eesmärk on esitada 100 % aruannetest elektrooniliselt, kusjuures riik on juba suuteline esitama kõik EKA-le vajalikud andmed osana oma iga-aastastest esmatähtsatest andmevoogudest;

- Sloveenia Vabariigi statistikaametil on käigus elektroonilise aruandluse projekt, mille raames hakatakse lähitulevikus tarkvara katsetama;

- Ühendkuningriigi merekeskkonna hindamise komitee võttis 2006. aasta mais vastu mereseire ja merekeskkonna hindamise strateegia, mille eesmärk on parandada Ühendkuningriigi võimekust puhta, tervisliku, ohutu, produktiivse ja bioloogiliselt mitmekesise mereökosüsteemi säästvaks arenguks vajaliku teabe esitamisel ja meetmete võtmisel.

8. MILLISEID MEETMEID VAJAME, ET ÜHINE KESKKONNATEABESÜSTEEM SAAKS TEGELIKKUSEKS?

Poliitiline tahe käesolevas teatises kirjeldatud põhimõtete elluviimiseks on esimene samm ühise keskkonnateabesüsteemi rakendamisel, kuna see saadaks selge signaali kõigile asjaosalistele nii riigiasutustes kui ka muudes ringkondades, et nende jõupingutused tuleb koondada ühte integreeritud, mitmete erinevate eesmärkidega projekti. Seega väldiksime ka ohtu, et tegevus jätkub killustatult ja on seetõttu käesolevas teatises esitatud probleemide lahendamisel vähem tõhus, kui ta võiks olla. Tipptasemel poliitilise toetusega peaksid kaasnema konkreetsed meetmed liikmesriikides, et tagada riikide teabealase tegevuse piisav koordineerimine.

Euroopa, riiklikul ja piirkondlikul tasandil võetud meetmeid ja tehtud algatusi (sh punktis 5 kirjeldatud) tuleb tõhustada ja koordineerida vastavalt ühise keskkonnateabesüsteemi põhimõtetele. Komisjonisiseselt tuleb eelkõige tähelepanu pöörata **INSPIRE direktiivi** rakendamisele ja **GMES algatuse** edasiarendamisele, kuna nendest tegevustest lähtudes saame parandada vastavalt keskkonnaga seotud andmete ja teabe vahetamist Euroopas ning teenuste pakkumist avaliku sektori poliitikakujundajatele ja kodanikele. Hoolikalt tuleb jälgida seda, kuivõrd õnnestub nimetatud kahe meetme abil lahendada probleeme, mille lahendamiseks need mõeldud on, ning seda, kas tekib vajadus teha täiendavaid algatusi. Nii saame tagada, et SEIS, INSPIRE ja GMES üksteist vastastikku toetaksid.

Nagu eespool öeldud, on ühise keskkonnateabesüsteemi rakendamisel ja eelkõige loodetud lihtsustamise saavutamisel oluline samm keskkonnaalaste õigusaktidega ettenähtud teabe esitamist käsitlevate sätete kaasajastamine. Eeldatavasti toimub see **ühtlustatud aruandluse direktiivi 91/692/EÜ** läbivaatamise käigus, kuna direktiivi tuleb ajakohastada ja viia see ühise keskkonnateabesüsteemi põhimõtetega vastavusse. Komisjon kavatseb 2008. aastal esitada sellekohase õigusakti ettepaneku, mis hõlmab kehtiva ühtlustatud aruandluse direktiivi aegunud sätete kehtetuks tunnistamist. Kuigi kehtivat ühtlustatud aruandluse direktiivi kohaldatakse ainult üsna väikese osa keskkonnaalastest õigusaktidest tulenevate aruandluskohustuste suhtes, võivad läbivaadatud direktiivi kavandatud sätted teabe esitamise kaasajastamiseks hõlmata sisuliselt kõiki kehtivaid keskkonnaalaseid aruandenõudeid, mida on üle 100. Kavandatud uues direktiivis sätestatakse ka ühise keskkonnateabesüsteemi põhimõtted ja eesmärgid õiguslike kohustustena. Komisjon kasutab ka võimalust muuta keskkonnaalaseid õigusakte tagamaks, et ühise keskkonnateabesüsteemi põhimõtted integreeritakse igal võimalusel süstemaatiliselt kehtivatesse aruandlust ja seiret käsitlevatesse sätetesse.

Komisjon jätkab pingutusi eri teemavaldkondade keskkonnaalastes õigusaktides sätestatud teabega seotud nõuete sisu täiustamisel ja nende vastavusse viimisel käesolevas teatises esitatud põhimõtetega. Andmete ja teabega seotud tegelike nõuete selgitamiseks ning vajalike

õiguslike ja/või rahaliste vahendite väljatöötamiseks tuleb teostada täiendavaid analüüse, lähtudes keskkonnapoliitika eri teemavaldkondades ja GMES algatuse raames juba käimasolevast tegevusest. Samuti jätkab komisjon jõupingutusi rahvusvahelisel areenil, et rahvusvahelisi kohustusi hakataks samas valguses läbi vaatama. Liikmesriigid omalt poolt peavad komisjoni selles tegevuses rahvusvahelistel kohtumistel toetama ning võtma täiendavaid meetmeid andmekogumise täiustamiseks ja lihtsustamiseks riiklikul ja piirkondlikul tasandil.

Euroopa Keskkonnaagentuuril (EKA) on ühise keskkonnateabesüsteemi rakendamisel äärmiselt oluline roll ja ta on olnud mitme käesolevas teatises kirjeldatud põhimõtte juhtiv pooldaja. EKA jaoks on väga oluline ehitada oma tegevusstrateegia üles ühisest keskkonnateabesüsteemist lähtudes, kui ta jätkab oma tegevust ajakohase ja usaldusväärse keskkonnateabe tootjana. EKA liikmesriigid peavad võtma laiemalt kasutusele aruandlusvahendi Reportnet, mida tuleb jooksvalt kohandada vastavalt Euroopas väljakujunevale hajutatud süsteemile.

Selleks et tagada vajaliku infrastruktuuri piisav rahastamine, eraldatakse **ühenduse rahalist toetust** teadusuuringute raamprogrammide, programmi LIFE+, konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi ning struktuurifondide kaudu. Kuna mitte kõik need programmid ei ole mõeldud toimiva infrastruktuuri toetamiseks, sõltub ühise keskkonnateabesüsteemi edu ka riikide ja piirkondade eelarvetest eraldatud vahenditest eespool kirjeldatud vajalike meetmete võtmiseks ja eesmärkide saavutamiseks.

Teabe kättesaadavust ja selle tootmiseks vajalike investeeringute tulemuslikkust saame märkimisväärselt parandada ainult siis, kui jätkame olemasolevate seiresüsteemide ühtlustamist ning nende kavandamise ja rakendamise valdkondadevahelist koordineerimist liikmesriikides. Valdkondadevahelisest koordineerimisest võiks eelkõige kasu olla magevee, mulla, maakasutuse ja bioloogilise mitmekesisuse kohapealse seire puhul ökosüsteemide kontekstis ning kohapealse seire kasutamisel satelliitvaatlustel saadud andmete kinnitamiseks. Seda silmas pidades avaldab komisjon kolme aasta jooksul aruande, milles toob välja esmatähtsad meetmed, ja esitab vajadusel asjakohased õigusakti ettepanekud.

Kuigi käesolevas teatises käsitletakse peamiselt ühise keskkonnateabesüsteemi arendamist EL-i piires, toetatakse eespool kirjeldatud põhimõtteid ka suhetes kolmandate riikidega, eelkõige kandidaatriikide ja naaberriikidega, ning tehakse pingutusi tagamaks, et kõnealused riigid saaksid süsteemis osaleda.

Komisjoni talitused koostavad 2008. aastal koostöös liikmesriikide ja Euroopa Keskkonnaagentuuriga üksikasjaliku rakenduskava käesolevas teatises välja toodud eesmärkide saavutamiseks. Rakenduskavas esitatakse eelkõige täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ühine keskkonnateabesüsteem toimima hakkab, arvestades kõiki sellega seotud kulusid ja oodatavat kasu. See hõlmab lisaks tehnilisematele aspektidele ka õiguslikke, rahalisi, korralduslikke ning menetluskorra ja ärimudeliga seotud küsimusi niivõrd, kuivõrd neid ei ole veel piisavalt põhjalikult käsitletud.